

Vi

kvinnor

I DEMOKRATISKT VÄRLDSFÖRBUND

Nr **2**

LÄS i detta nummer:

Atomvapnet är inget skydd
för våra barn.

Landsändan med de stora
barnkullarna och begrän-
sade utkomstmöjligheter-
na.

Min broder Joe Hill.

Ett förbundsmöte i framgån-
gens tecken.

Slå vakt om barnens rätt till
utbildning!

Barnen är vårt folks fram-
tid — men det är dyrt att
ha barn.

Branting om atomvapnet.

SKV:s remissyttrande till fa-
miljeutredningen.

Barnsida, novell, dikter, bok-
anmälan, handarbete m. m.

OMSLAGET:

Mia Nyström och Emilia
Holma, Kiruna, två vete-
raner vid vårt förbunds-
möte.

Årg. 8 - 1956 - 50 öre

För kvinnornas rättigheter!

På kvinnornas internationella högtidsdag, den 8 mars, dröjer våra tankar gärna vid dem som gick före oss, och vars mål och strävanden var desamma som våra: Fred, rättvisa åt kvinnorna, ett tryggt liv åt alla barn. När för snart 46 år sedan den Internationella Kvinnodagen instiftades, var det i huvudsak samma frågor, kring vilka de då i Köpenhamn församlade kvinnorna fylkte sig, som vi i dag brottas med. Men det vore orätt att säga att vi inte kommit ett stycke framåt under tiden, även om frågan om freden är lika allvarlig för oss i dag som den var för kvinnorna 1910. Ja, kanske ännu allvarligare, därför att **den** gången fanns ännu icke atomvapen...

Sett i internationell måttstock har kvinnorna gjort icke obetydliga erövringar sedan 1910. I en rad länder bl. a. i vårt eget land, har de sedan dess fått rösträtt, vidgad rätt till arbete och mycket annat. Och i flera länder åtnjuter de i dag, tack vare de sociala omvälvningar som skett, samma rättigheter som männen på alla områden — också när det gäller betalningen för utfört arbete, en sak som i andra delar av världen — och också i vårt land — tycks vara det allra svåraste att komma fram till.

Det har sagts att ett lands sätt att behandla sina kvinnliga medborgare är en mätare på dess kulturnivå. Ju lägre kulturen står desto mera undertryckt är kvinnan. Men i vår tid, när orden »kultur» och »demokrati» halkar så lätt över allas läppar, existerar fortfarande principen om lön efter kön i stora delar av världen. Det är som om en osynlig mur reste sig just här: diskussioner och utredningar slutar i välsvarvade fraser om att »principiellt är vi anhängare av likalönsprincipen — men... men...» Och så kommer som på ett band alla förhindren: »bortovaro-frekvens», »kortare yrkesliv», »bristande intresse för yrkesutbildning» o. s. v., o. s. v., som vi vid det här laget hört till leda.

Lika lön för lika arbete var ett av de främsta kraven som formulerades vid den kvinnokonferens i Köpenhamn 1910 då Internationella Kvin-

nodagen instiftades. Och fortfarande är det ett kärnproblem för kvinnorna i vårt eget land och i en rad andra länder. Under senare år har det med allt större styrka rests av de fackorganiserade kvinnorna, bl. a. vid Beklädnadsarbetareförbundets kongress i somras, då hela kongressen enades om att kräva snabba åtgärder för att få likalönsprincipen genomförd.

Vid SKV:s förbundsmöte i Stockholm för några veckor sedan hade vi glädjen se dr Ada Nilsson ibland oss. I ett privat samtal uttryckte hon sin glädje över att ha kunnat vara med. Särskilt glad var hon över att det var så många **unga** kvinnor som deltog. — Ett slag såg det ut som om inga nya fanns som var villiga att ta upp manteln efter oss som gränat i kampen för kvinnornas och barnens rättigheter, sade hon. Men nu är jag lugn. Här ser jag att det har kommit en ny generation av kvinnor som är villiga att fortsätta kampen och

som känner sitt ansvar. Ty kampen måste oförtrutet föras, annars skjuts våra krav och problem åt sidan.

Ja, kampen måste föras vidare. Vid Kvinnornas Världskongress i Köpenhamn antogs enhälligt Deklarationen om kvinnornas rättigheter. Den är ett arbetsprogram för oss. Och när på försommaren, enligt förhoppning, kvinnor från hela världen kommer att samlas till en facklig kongress för att behandla frågan om kvinnornas rättigheter i arbetslivet, kommer utan tvivel denna deklaration att röna allmän anslutning och kampen för dess krav kommer att intensifieras och breddas.

I de länder där kvinnorna uppnått full jämställdhet med männen firas Internationella Kvinnodagen under delvis andra former än hos oss. Där är den framför allt en festdag i hemmen och på arbetsplatserna. Kvinnorna uppvaktas med blommor och gåvor. Hos oss är och måste den framför allt ha karaktären av ökad uppslutning kring de krav vi ännu hårdnackat måste kämpa för. Och dock känner vi den dagen kanske starkare än annars samhörigheten med våra systrar i alla länder, förenade som vi är i våra strävanden för **freden** — grundvalen för allt framåtskridande.

Till försvar för barnen!

Mödrarnas internationella kommitté höll sitt första sammanträde i Lausanne 2—4 februari 1956. Denna kommitté har bildats enligt ett beslut som fattades i juli förra året på Mödrarnas Världskongress i Lausanne. De 62 deltagarna i sammanträdet representerade 36 länder i Nord- och Sydamerika, i Mellan- och Fjärran östern, i Afrika och Europa.

Deltagarna företrädde olika samhällslager och åsiktsriktningar. En stor del av dem var medlemmar av kvinnoorganisationer såsom Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Kooperativa kvinnoförbundet i Belgien, Federalistiska kvinnoförbundet för fred, den amerikanska organisationen »Save our sons», en grupp kvinnliga metodister i Österrike, Katolska aktionen i Italien, den polska katolska organisationen »Pax», Kvinnornas demokratiska världsförbund.

Eland deltagarna var ett antal framstående kvinnor. Tre av dem var regeringsmedlemmar i sina länder, två borgmästare i städer, ganska många riksdagsmedlemmar. Bland de närvarande märktes också författare, journalister, universitetsprofessorer, läkare och lärarinnor.

Kommittén skall arbeta för att

rädda barnen från krig, den skall verka för nedrustning och för vänskap mellan folken. Det heter i den deklaration som kommittén antog:

»Alla mödrar, alla kvinnor vet genom erfarenhet vilka fruktansvärda lidanden kriget vållar... I denna stund hotas våra barn av ännu större faror på grund av massförstörelsevapnen.

Det är vår plikt som mödrar att kräva ett slut på krigshotet och vår rätt att bli hörda. Kvinnorna, som genom sitt arbete med jorden eller i fabriken, i yrket eller i hemmet i fullt mått bidrar till att skapa rikedom, vill inte längre finna sig i att dessa tillgångar slösas bort på rustningar och krigsförberedelser.

Vi är övertygade om att alla tvister kan lösas genom förhandlingar i en anda av vänskap och samarbete.

Vi kräver allmän, progressiv, kraftig och samtidig nedrustning som ett grundvillkor för minskning av den omedelbara krigsfaran. Vi kräver att världens tillgångar skall användas för mänsklighetens och främst för barnens bästa. Vi kräver att våra barn skall uppfostras i en anda av vänskap, rätt och fred.

Vi värdar till alla människor att

Under de församlades jubel överräckte Andrea Andreen till Ada Nilsson förbundsmoderets gåva: en ring av guld, »symboliserande renheten och äktheten i denna förening av systrar jorden runt i kamp för kvinnornas rättigheter, för barnens hälsa och för freden».

Den konferens om samhället och barnfamiljerna som SKV anordnade i samband med sitt förbundsmöte den 28—29 januari inleddes av förbundsordföranden dr Andrea Andreen. I sitt tal, som vi här i korthet refererar, erinrade hon om att vårt förbunds två hedersmedlemmar, Kerstin Hesselgren och dr Ada Nilsson, var med i den första statliga kommitté som drev igenom ett första erkännande av att staten måste göra något för kvinnorna och barnen. I dag kräver vi att krigsutgifterna skall sänkas och anslagen till barnens bästa ökas, underströk hon.

Andrea Andreen:

Våra barn skyddas inte med atombomber

Det är så självklart att vi kvinnor, vi mödrar älskar barnen. I varje fall älskar vi våra barn. Man kan naturligtvis säga att det är ju inte bara våra barn, det är ju lika mycket männens barn. Men det är ändå något särskilt med moderskapet, med detta att bära barnen fram till livet och ta vård om dem från första stund.

Och dock vet vi allesammans att vi räknar som **mödrar** i verklig me-

arbeta för ökad förstäelse, ökad vänskap och ökat utbyte mellan världens folk.»

Med anledning av hotet om nya vätebombsexperiment beslöt kommittén att sända en skrivelse till regeringarna i England, Förenta staterna och Sovjetunionen. I denna skrivelse kräver man att regeringarna skall träffa en överenskommelse om att inställa alla dylika experiment med hänvisning till att framstående vetenskapsmän anser dem utgöra en dödlig fara för mänskligheten.

Kommitténs ordförande är dr Andrea Andreen från Sverige och dess sekreterare Madame Dora Russell-Grace från England.

ning inte bara dem som har egna barn. Vi räknar alla kvinnor dit. Det finns många kvinnor utan egna barn som är andliga mödrar på ett mera storartat sätt än de fysiska mödrarna är.

Men finns det ändå någon anledning att säga, att kvinnor mer än män har känsla för barnens välfärd? Jag tror vi har rätt att säga det. Alva Myrdal sade en gång att kvinnorna i en helt annan grad än männen har hand om människomaterialet från vaggan till graven. Det är vi som vårdar och uppfostrar barnen, som sörjer för dem och sköter dem när de är sjuka och svaga. Och det finns mycket flera män än kvinnor som lever utan direkt kontakt med människan. Därför väntar man sig naturligt att kvinnor skall ha en särskild känsla för vad barnen behöver.

Vi har glädjen att se dr Ada Nilsson bland oss i dag. Ingen kunde passat bättre här än hon. Hon var nämligen den första i vårt land som skapade ett program för barnens välfärd. Tack vare henne hade Frisinnade Kvinnor, vår moderförening,

ett program redan år 1922 i befolkningsfrågan, där det betonades att en målmedveten befolkningspolitik är den riktiga vägen för att förhindra att dyrbara mänskliga krafter förspilles till intet gagn. Och det var våra två hedersmedlemmar, Ada Nilsson och Kerstin Hesselgren, som satt i den första statliga kommitté som gjorde något för mödrarna: moderskapssakkunniga av 1927, vars ordförande Kerstin Hesselgren var. Den fick igenom ett blygsamt men dock första erkännande av att staten bör göra något för kvinnorna och barnen. Det var i en tid då man ännu inte ens i vårt ganska välordnade land kommit på den tanken att **staten** behövde bekymra sig om barnen. Man betraktade ännu människan som den minst viktiga av samhällets tillgångar, den som ändå alltid förnyades på ett eller annat sätt utan att staten behövde bekymra sig om det. Visserligen hade man redan tidigare kommit till en viss insikt om betydelsen av att bekämpa sjukdomar och ge en viss uppfostran — åtminstone läs- och skrivkunnighet — det

Uttalande till regeringen:

Inga atomvapen!

Alla vet, att krig i vår tid ej löser några problem och hotar mänskligheten med undergång. Alla vet, att den enda möjliga tvisten är förhandlingsvägen. Vi i Sverige vet genom erfarenhet, att denna förnuftiga väg är möjlig att gå.

Trots detta betraktas även i Sverige ett starkt försvar som ett nödvändigt stöd för vår neutralitetspolitik. Vi kvinnor har genomskådat ohållbarheten av denna tankegång och önskar därför, att vår regering måtte verksamt bidra till en allmän nedrustning.

Som ett första steg i denna riktning kräver vi allvarligt att våra orimligt höga militärlutgifter icke ytterligare ökas. Den tanken, att Sverige skulle tillverka eller importera utpräglade anfallsvapen, framför allt atomvapen, fyller oss med fasa. Vi uttalar vår förvisning om att regeringen icke kommer att tillåta ett så ödesdigert avsteg från vår fredspolitik.

Vi vädjar även till vår regering, att genom Sveriges delegater i FN eller på annat lämpligt sätt verka för att de av flera länder planerade vätebombexperimenten måtte inställas i väntan på en överenskommelse mellan alla stater om förbud mot massförstörelsevapen. Man vet, att redan de hittills genomförda experimenten ökat den radioaktiva strålningen i atmosfären i en grad, som kan innebära risk för arvsskador. Ytterligare experiment skulle öka dessa risker. Sådana experiment är därför enligt vår mening ett brott mot kommande släkten.

(Enhälligt antagen av SKV:s förbundsmöte den 28—29 jan.)

är ju nämligen viktigt för att få behövlig arbetskraft och en något så när bra sådan. Men därvid stannade det.

Egentligen var omsorgen om skogen en mycket tidigare erkänd statlig angelägenhet i vårt land än omsorgen om barnen. För all del, skogen har ju inte föräldrar, varför jämförelsen som de flesta andra håller, men ett faktum är att skogen långt före barnen blev föremål för statsmakternas omsorger.

Så kom ju den nya given på området i och med Alva Myrdals bok 1934 och den första befolkningskommisionen. Sedan dess har vi mött mera förståelse för de här frågorna och det har gått framåt. En viss tendens till tillbakagång spårade vi i fjol och förfjol, när man försökte försämra skolmältiden. Den attacken avväjdes lyckligtvis och vårt förbund och dess avdelningar bidrog verksamt till att så skedde.

Men nu, mitt i vår välgångs tid, måste vi konstatera att det i alla fall snarare går bakåt än framåt när det gäller insatserna för barnens bästa. Om man t. ex. jämför utgifterna för krigsändamål — det som man så vackert kallar för **försvaret** — och utgifterna för socialvården så finner man att 1948 var socialdepartementets utgifter ungefär dubbelt så stora som försvarsutgifterna. 1955 var det nätt och jämnt att socialutgifterna översteg försvarsutgifterna. På ledarplats i Dagens Nyheter i dag görs ett intressant avslöjande. Visst har det byggts flera vägar, skolor och sjukhus, säger tidningen, men framför allt har vi investerat mera i utbyggnad av försvaret. Inte mindre än tre fjärdedelar av ökningen i de statliga investeringarna har gått till den militära utbyggnaden. Innevarande budgetår sker av allt att döma en ytterligare kraftig förskjutning till försvarsinvesteringarnas favör. Medan statens investeringar för civila ändamål minskar stiger de militära med inte mindre än 6 procent.

År 1935 sade Elin Wägner och fick i en petition 20.000 kvinnor i Sverige att säga det med henne:

»Vi har genomskådat det orimliga i att skydda alla. Vi vill inte vara med om ett kallblodigt urval av dem som skola räddas, vi vill inte vara med om den brutala kamp för livet som i farans ögonblick måste blossa upp inom civilbefolkningen och i vilken de fattiga och svaga måste gå under. Vi vill inte prispåskas med våra barn åt eld och gift utanför överfyllda

skyddsrum och inte heller räddas på andras bekostnad för att sedan stiga ut i en ödelagd värld. Det är detta vi måste säga ifrån i tid.»

Det sade vi vid en tidpunkt när atomforskningen stod på ett sådant stadium att man nästan vågar säga att ingen atombomb ännu ens var påtänkt. Men fortfarande lever man i den fantastiska föreställningen att ständigt ökade utgifter till krigsändamål måste ske — till »barnens skydd»! När politiker och generaler talar och tänker som om världen vore oförändrad, då är det hög tid att vi kvinnor säger ifrån att det de sysslar med är rena vanvettet. Vi har genomskådat dårskapen i att söka skydda våra barn genom krigsrustningar, därför arbetar vi för nedrustning. Vi vill inte ha några flera vätebombexperiment, vi vill inte ha några atomvapen, varken importerade eller tillverkade i Sverige. Vi vill ha ner krigsutgifterna, som är vansinnigt höga, och öka anslagen till sådant som tar sikte på våra barns bästa. För att diskutera hur det bäst kan ske har vår konferens här i dag anordnats.

Uttalande till regeringen:

Höj barnbidragen redan i år!

Konferensen uttalar sin oro över den politik, som lett till att samhällets stöd åt barnfamiljerna starkt eftersatts samtidigt som rustningsutgifterna sprungit i höjden. Vi anser att en sådan omläggning av budgetpolitiken måste genomföras, att våra barn, som är nationens framtid, kommer i främsta rummet samt mödrarnas intressen bättre tillvaratas. Den ständigt ökade militära utbyggnaden måste hejdas och investeringarna inriktas på bostäder och sociala åtgärder, som kommer familjerna tillgodo.

De allmänna barnbidragen bör få del av standardhöjningen. Även om vi anser, att samhället vid beskattningen bör kunna ta större hänsyn till familjernas försörjningsbörda, vill vi understryka vikten av att barnbidragen kommer i främsta rummet.

Nätet av daghem, förskolor, lokaler och institutioner för barns och ungdoms fritidsverksamhet måste utbyggas. Studiestipendier bör utgå till all ungdom, som skaffar sig yrkesutbildning på teoretiska eller praktiska linjer.

Husmödrarnas arbetsbörda måste lättas. De måste få tillgång till social hemhjälp vid sjukdom och större tillfällen till semester, ensam eller tillsammans med barnen.

Utvecklingen visar, att kvinnorna i allt större utsträckning önskar förena moderskapet med förvärvsarbete.

KVINNOKÖR 1956

Av GUNHILD TEGEN

(Framförd på SKV:s förbundsmöte av Lisbeth Rubinstein)

Kör:

*I en mörk värld
vill vi gå fram med klarhet.
I en hård värld
vill vi vara godhet.
När köld förlamar
vill vi tända värmebål.
När mordlust skriar
vill vi mana fred...*

Solo:

*Vi vill så mycket
som vi inte kan.
Vi drömmer drömmar
utan verklighet.
Det goda i oss
kämpar med det onda —
och inte alltid lika segerrikt.*

Kör:

*Men ur vår goda vilja
redan stigit dåd.
Med våra händers verk
vi skapat rörelse.
Ur kampen mellan kraft och svaghet
går kraften växande
mot framtiden.*

*Av vän och fiende lärde vi
att enighet ger styrka.
Systrar, låt oss glömma de små strider
som vi haft med varandra!*

*Låt kärleken och hänförelsen
utplåna avund och bitterhet!
Låt oss gå fram gemensamt
i kärlek till framtiden —
våra små barns framtid!*

Solo:

*Tag min hand utan tvekan,
liksom jag tar din!
Syster! Kamrat!*

*Vet du att det är synd om människorna?
Ty kärleken är starkt ransonerad —
och vi behöver alla så mycket
men får så litet...*

Några röster:

*I gryningen
efter en lång natt
slår kärlek och godhet ut som blommor
och dådkraften sjunger som fåglar
om morgonen
och vi bygger nya bon
och samlar glädje och kunskap
åt dem som sitter i skuggan...*

Kör:

*Systrar, systrar,
en ny dag ligger framför oss —
den väntar på vår iver
och vår uthållighet
att bära fram ny lycka
åt människorna.*

I stora delar av vårt land saknas kvinnliga industrier och andra tillfällen till förvärvsarbete för kvinnor. Deltidsarbetet, som är en — i synnerhet av mödrar med små barn — omtyckt form för förvärvsarbete, praktiseras i ringa utsträckning. Samhället måste planmässigt intressera sig för att öppna nya fält för den kvinnliga arbetskraften och få deltidsarbetet erkänt både i industri, handel och offentlig tjänst.

Ensamstående mödrar bör få ett socialt stöd, som möjliggör för dem att stanna hemma den första tiden

efter ett barns födelse, om de så önskar.

Konferensen, som är väl medveten om att alla åtgärder, som erfordras för att skapa ett familje- och kvinnovänligt klimat i vårt land, inte kan genomföras på en gång, hemställer till regeringen att redan vid denna riksdag framlägga förslag om att barnbidragens realvärde måtte återställas.

(Enhälligt antagen av SKV:s konferens den 28 jan. om Samhället och barnfamiljerna.)

»... Den kolorerade pressen för kvinnorna in i ett drömland, men det är falska drömmar. Också vi vill lära kvinnorna drömma, men våra drömmar skall bli verklighet. Vår press måste visa varje kvinna att hennes barns lycka och utvecklandet av hennes eget liv som kvinna ligger i hennes egna händer och att livet kan vara skönare än den vackraste dröm.»

(Marie-Claude Vaillant-Couturier i ett tal om den demokratiska kvinnopressens uppgifter.)

Landsändan med de stora barnkullarna och begränsade ut- komstmöjligheterna

Margit Andersson, Luleå

Bland de förslag till förbättring av barnfamiljernas läge som lägges fram i betänkandet om samhället och barnfamiljerna är det framför allt kravet på återställande av barnbidragens realvärde som kvinnorna oförbehållsamt ansluter sig till. Det vittnar om att det är ett mångårigt önskemål som utredningen satt på pränt.

För befolkningen i Norrbotten har denna fråga särskilt stor betydelse, därför att vi i allmänhet har så stora barnkullar i vårt län. Om vi just nu jämför Norrbottens ungdomskullar med övriga läns och med Stockholms stads så tycks skillnaden inte så förfärligt stor, men då skall man komma ihåg att vi redan förut haft de största ungdomskullarna i landet — därför är ökningen procentuellt sett inte så stor.

En bättre samhällelig familjepolitik har givetvis sin största betydelse för de områden av landet där inkomstmöjligheterna är sämre än på andra håll (både vad det gäller storleken av männens inkomster och tillgången på arbetstillfällen för kvinnorna). Inom vårt distrikt är det inte bra ställt på den punkten. Vi har ständigt ungefär 3.000 arbetslösa varje år bara för säsongskarvarna inom olika arbetsområden. Det gäl-

ler främst skogsarbetet. Men dessutom har vi arbetslöshet på grund av att Norrbottens näringsliv är så ensidigt uppbyggt. Vi saknar praktiskt taget industrier som kan sysselsätta kvinnlig arbetskraft. Vårt SKV-distrikt har på olika sätt gjort framställningar i denna fråga, bl. a. genom att uppvakta riksdagen under dess resa i Norrbotten. Vi har kvinnliga ledamöter i Norrbottens lands-ting som tillhör SKV och som där gjort framställningar om nödvändigheten av industrier för kvinnlig arbetskraft. I Luleå har vi uppvaktat drätselkammarens ordförande och framfört våra önskemål i frågan. Likadant har SKV-avdelningen i Malmberget gjort.

Arbetslösheten är ett stort problem. Läger man därtill det förhållandet att en stor del av befolkningen — cirka 41 procent — är knuten till jordbruksarbetet och att 94 procent av de norrbottniska jordbruken är mindre än 10 hektar och ger en mycket dålig utkomst (en jordbrukare i Norrbotten hade ungefär 1/3 av nu utgående lantarbetarlön i inkomst år 1955!) ja, då förstår man betydelsen av varje åtgärd som syftar till att förbättra barnfamiljernas läge.

En central fråga för oss är att få fram ökade arbetsmöjligheter, så att vi får behålla våra ungdomar i hembygden. Fram till 1965 väntar vi 40.000 nya ungdomar ut till produktionen. Hur skall dessa kunna tas emot? Siffrorna över utflyttningen från länet är verkligen skrämmande, men de ger samtidigt en anvisning till de styrande. De visar nämligen hur utflyttningsprocenten sjönk under de år Norrbottens Jernverk byggdes ut och kunde ta emot arbetssökande från skilda delar av länet. Men redan under förra året flyttade över 2.000 ungdomar ut från länet därför att arbetsmöjligheter saknades. Får detta fortsätta kommer det att leda till en katastrof först och främst för landsbygden. Norrbotten kommer att få en död landsbygd.

Familjeutredningen visar att varje barn kostar en familj 290 kronor i månaden. De 40.000 norrbottniska ungdomar som inom det närmaste årtiondet träder ut i produktionen har alltså kostat drygt 2 miljarder och den summan får länet avhända sig om de inte kan få utkomstmöjligheter i hemorten. På det sättet blir vårt län ett slags »farm» för uppfödande och utbildning av arbetskraft åt övriga delar av landet. Det är en ordning som vi kvinnor i Norrbotten absolut inte vill finna oss i längre och det är därför vi så hårdnackat kräver att industrier ofördröjligen skall skapas i länet för att ge arbete och utkomst åt kvinnor och ungdom. Vi vill nämligen behålla våra ungdomar hos oss.

Det finns nu fyra centrala verkstadsskolor i Norrbotten och ytterligare två skall byggas. Men för att alla ungdomar hos oss skall kunna beredas en riktig yrkesutbildning skulle det krävas ytterligare 21 verkstadsskolor. Enligt vår mening bör de planerade yrkesskolorna även ge utbildning åt flickorna, så att de får samma möjligheter som pojkar-
na att välja yrke. Det finns faktiskt i en del kommunala yrkesskolor avdelningar som är öppna också för flickor — men när det inte finns någon arbetsplats för en flicka som gått ut en metallkurs eller bilreparatörskurs så har naturligtvis inte dessa möjligheter utnyttjats. Vem lär sig väl ett yrke som inte bjuder några utkomstmöjligheter på den egna orten eller i omkringliggande orter?

Norrbottens län upptar en fjärdedel av landets yta och har landets största sammanhängande jordbruksdistrikt. Hos oss finns Sveriges starkaste kommun mätt i vattenkraft, vi har 16 hektar skog per invånare mot 3,8 för landet i genomsnitt — men ändå brottas vi med så svåra problem för att finna utkomst åt invånarna. Vårt län är stort och förhållandena är mycket skiftande i olika delar av länet. Den norrbottniska bebyggelsen varierar från lappbyar i fjällvärlden till shoppingcentra efter nyaste amerikanska mönster i residensstaden Luleå . . . Allt detta gör det svårare för oss att konkretisera våra arbetsuppgifter i SKV. Men vi börjar finna melodin, och dagens ledmotiv i den heter *industrier och utkomstmöjligheter för Norrbottens kvinnor och ungdom.*

ESTER DAHL:

Min broder JOE HILL

Tal hållet vid festligheten till JOE HILLS minne i Deutsches Teater i Berlin den 18 december 1955.

När mina bröder Paul och Joel 1902 emigrerade till Förenta staterna var jag femton år. Det är nu över femti år sedan, men de minnen jag har av min barndom och av mitt hem står mycket klara.

Min far dog när Joel — som sedan blev känd i världen under namnet Joe Hill — var bara åtta år. Vår barndom var mycket fattig, särskilt sedan pappa dog. Men jag minns den ändå med glädje, därför att atmosfären hemma var så vacker. Far hade själv byggt en orgel med fyra oktaver, och alla vi syskon lärde oss spela och sjunga. Alla bröderna hade vackra sångröster, och så länge jag kan minnas, sjöng mamma och vi barn tillsammans på vår fritid.

Särskilt väl minns jag Joel. Han var den mångsidigaste begåvningen. Han nöjde sig inte med orgeln. Han skaffade sig snart en gammal zittra, ett gammalt dragspel, en hemmagjord gitarr och en fiol, och fiolen blev till sist hans stora kärlek. I början gick han på Frälsningsarmén för att snappa upp melodier, och till de melodierna diktade han raljanta visor om oss syskon, som han sedan sjöng. Vi visste inte då att *Joe Hill* levde i vår familj, och allt detta material har gått förlorat. Han var otroligt retsam mot oss yngre, men grundtonen var alltid vänlig och god, och fast vi ibland blev arga på hans nidvisor måste vi skratta på samma gång. Redan som 18—19-åring började han komponera egna melodier. Då ville han vara ensam, stängde in sig i vårt enda rum och bad oss hålla till i köket. »Gå ut på backen och spela för råttorna», brukade mamma säga till honom, när han timtals hållit på med samma löpning.

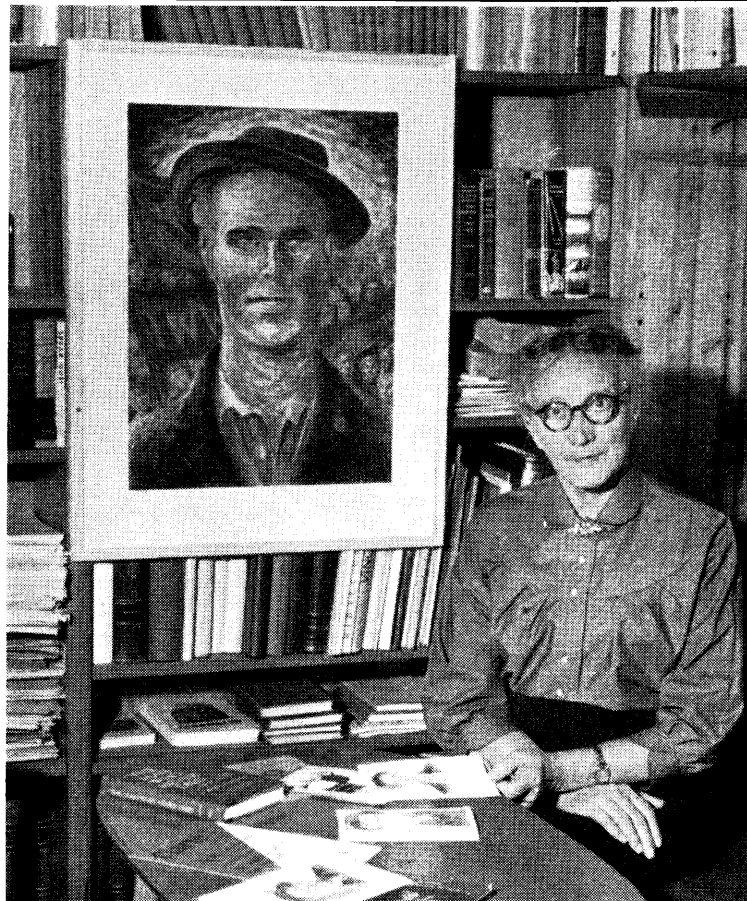
Jag sade redan att Joel var den mångsidigaste begåvningen av oss.

Han tänkte också djupare än vi andra, och därför betraktades han av många som en drömmare. Men mamma, som efter pappas död ensam tvingades ta verklighetens alla stötar, förstod vår Joel och hans intressen.

Det var fattigdomen hemma och den utsiktslösa kampen för existensen som drev mina bröder Paul och Joel till USA kort efter att mamma dött 1902. Hon hade hållit hemmet samman. Efter hennes död skingrades vi.

Paul och Joel reste till Amerika, säkerligen därför att de hoppades att där få en utbildning, som förvägrades dem hemma. Det var en illusion. Det framgick tydligt av deras brev att den nöd de upplevde i Amerika var långt värre än den de upplevt hemma i Sverige. Med all säkerhet var det i denna hårda kamp, som Joel blev fullt medveten om de sociala orättvisorna och förstod att han måste sätta in sin kraft mot dessa orättvisor. Därför föddes den medvetna Joe Hill i Förenta staterna och inte i hemlandet, som han lämnat ung. Men det är med stolthet jag tänker på att grundstenen för denna medvetenhet lades hemma i Gävle.

Jag minns min bror som en säll-

Fru Ester Dahl vid ett besök i Stockholm. På bilden ses Adelyne Cross-Erikssons målning av Joe Hill.

synt fin personlighet och jag är mycket stolt över att jag är hans syster. Inte alla hemma hade klart för sig vilken skändlig komplott, som Joe Hill föll offer för, detta som i Amerika kallas för *frameup*. Inte ens vi syskon i Sverige, som var enkla arbetande människor, kunde föreställa oss att kapitalismens rättsapparat kunde driva oskyldiga i döden. Vad vi säkert visste var att Joel aldrig skulle kunna göra sig skyldig till ett våldsdåd.

Joe Hill skrev sina sånger på engelska, och sångerna blev översatta till svenska först på tjugotalet. Vi, hans syskon, visste ingenting om processen förrän några veckor efter arkebuseringen. Och vi visste ingenting om den stora roll Joel spelat i arbetarrörelsen i Förenta staterna. Ju mera jag fått inblick i hans verk, ju mera älskar jag hans minne. Han var värd ett bättre öde än att bli offer för ett justitiemord.

En av hans sista önskingar var att hans aska skulle spridas över jorden. Och så önskar jag, hans yngsta syster, att hans idéer om fred och social rättvisa ska spridas över hela vår värld.

MARGIT LINDSTRÖM:

Slå vakt om barnens rätt till utbildning!

Frågan om skolans demokratisering har varit ett av de mest debatterade ämnena under senare år i vårt land. Det s. k. demokratiska genombrottet efter det första världskriget, då det svenska folket efter lång och hård kamp och mot bakgrunden av de stora sociala omvälvningarna ute i världen lyckades vinna betydelsefulla demokratiska rättigheter — allmän rösträtt, 8-timmars arbetsdag etc. — lämnade den svenska skolan tämligen oberörd. Den förblev vad den tidigare varit — en klasskola, med dels en folkskola för de breda folkskikten, dels en »finskola» (som Alva Myrdal i skolkommisionen träffande kallade den) d. v. s. läroverk och högre skolor för de välsituerade. Med andra ord, de välsituerade har haft och har alltjämt i stor utsträckning ett bildningsmonopol här i landet. För fattigmans barn gällde det att fortast möjligt komma igenom folkskolans sex eller sju klasser och sedan börja arbeta för att tjäna sitt bröd. Rikemans barn kunde däremot — hur torftigt de än kanske var utrustade å huvudets vägnar — alltid krängla sig fram till en studentexamen, som var inkörsporten till de högre skolorna och därmed oftast till samhällets nyckelpositioner. Än i dag utgör vid våra universitet antalet studerande från arbetarklassen en försvinnande liten del.

Bortsett från de sociala rättvisesynpunkterna är det ett faktum att skolans ram för länge sedan blivit alltför trång för att kunna möta den nya tidens krav. Vårt land har genomgått en snabb industriell utveckling. Vi behöver allt större kadrar av ingenjörer och tekniker, allt större krav ställs på arbetarnas tekniska kunnande, behovet av lärare, läkare etc. växer, vi behöver folk som kan sköta de alltmer omfattande statliga och kommunala förvaltningsuppgifterna o. s. v. Skolväsendets utformning har därför blivit en fråga av största betydelse för hela vårt folk och dess framtid.

Den 26 maj 1950 beslöt riksdagen införande av *enhetsskola* i landet. Det var en reform som i mycket präglades av de värvindar som svepte fram över världen tiden närmast efter demokratiernas seger i andra världskriget. I skolpropositionen framhölls det: »*Barnet står i centrum* med alla sina potentiella möjligheter, icke uppgiften att forma de växande för mer eller mindre klassbestämda framtidsmål.» Enhetsskolan skulle bli en obligatorisk nio-

Inom SKV:s förbundsstyrelse tillsattes hösten 1955 en skolkommitté bestående av personer med särskild erfarenhet av och intresse för skolfrågor. Kommittén har till uppgift att följa frågor som berör barnens och ungdomens fostran, föra dem ut till diskussion i förbundet och pressen, vara idégivare till initiativ som kvinnor från olika håll kan samverka för, med det målet för ögonen att bidra till ungdomens fostran till demokrati och fred. Utgångspunkten har varit dels de aktuella skolproblemen som förbundet inte kan stå överksamt inför, dels våra erfarenheter från kampanjerna mot de dåliga serierna och för bättre film och litteratur åt ungdomen. Djupast går initiativet helt naturligt tillbaka på vårt förbunds insikt — uttryckt i såväl SKV:s som KDV:s program — att praktisk handling för att bidra till ungdomens fostran till samarbete och fred är en viktig del av vår kamp för freden. Vid förbundsmötet höll fil. mag. Margit Lindström som medlem av kommittén ett inlägg om skolans huvudproblem just nu, vilken här återges i förkortat skick.

årig bottenkola för alla barn, och inga ekonomiska eller geografiska spärar skulle få hindra barnen från att slå in på den lämpligaste studie- och utbildningsbanan.

Skolkommisionen hade understrukit vikten av nya metoder i det inre skolarbetet, varav helt naturligt följde kravet på ökade resurser som kunde möjliggöra en mer individualiserad, mer aktivitetsstimulerande undervisning. Hit hör kraven på bättre och flera lokaler, modern materiel, bättre skolbibliotek, laboratorieutrymmen, möjlighet att minska klassernas elevantal. I vidare mening kommer också kravet på bättre möjligheter för fritidssysselsättning in i bilden. Men kommissionen underströk också att *målsättningen för skolans arbete borde ändras*. Det underströks att *personlighetsfostran* är skolans angelägnaste uppgift: skolan skall vara en arbetsplats men också ett gott hem, där personlighetsfostran och -utveckling skall vara intimt förbundna med skolans vardagsuppgift att bibringa kunskaper och färdigheter. Skolarbetet bör läggas så att det ger eleverna en självständig inställning till arbetet och lust att försätta sina studier på lämpligt område, det skall utveckla deras samarbetsförmåga och förbereda dem för livet och uppgifterna i det demokratiska samhället. Denna

samhälleliga fostran syftar alltså djupast sett till att hos de unga bygga upp ett medvetande om samhällsansvar och gemenskap, en levande känsla av medansvar, av respekt för människovärdet och det kollektiva arbetet.

En grundtanke i *enhetsskolan* är vidare att *varje barn skall få sin chans till en utbildning som är anpassad för dess begåvningsstyp*, vare sig den är teoretisk eller praktisk eller mer odeciderad. De individuella begåvningarna visar ju en oerhört rik variation, det finns nästan oändliga kombinationsmöjligheter mellan teoretisk och praktisk begåvning. Att ta hänsyn till barnets speciella läggning betyder ju att dess intresse för skolarbetet hålls vid liv och utvecklas, och det betyder för samhällets del att alla de olika begåvningsstyperna kan tillvaratas och få tillfälle att göra sitt bästa i arbetslivet, där alla behövs.

Yrkeslinjen, som den tänkts ingå i *enhetsskolans* arbete, är ett av de viktigaste tillskotten till vår skola. Genom anlagsprövning och yrkesorientering får eleven hjälp att pröva sig fram till ett område där han känner att han kan trivas och kan således tidigt påbörja sin utbildning. Tyvärr har varken yrkesskolor eller

MARGIT LINDSTRÖM

lärlingsutbildning tillräcklig kapacitet för att ta emot eleverna från enhetsskolans klass 9 y, varför en utbyggnad av yrkesskoleväsendet är högst angeläget och brådskande.

Hur ser nu resultatet ut av skolreformen, snart sex år efter riksdagsbeslutet? Hittills har endast få skoldistrikt påbörjat s. k. försöksverksamhet, och man tycks nu räkna med att uppskjuta ett allmänt genomförande av enhetsskolan till år 1970.

Vilka huvudsakliga hinder anses nu föreligga för enhetsskolans genomförande under de närmaste åren? Man anför två huvudargument: lärarbristen och bristen på skollokalerna.

Först några ord om den senare frågan. I sin utredning »Skolan och de stora årskullarna» konstaterar Skolöverstyrelsens planeringskommitté (nov. 1955) att det år 1954 förelåg en brist på 4.500 klassrum i folkskolan och nära 1.100 i de högre skolorna, sammanlagt 5.600. Om tilldelningen av byggnadskvot blir densamma 1956 som 1955, säger kommittén, kommer lokalbristen att ytterligare ökas, till 6.600 skolrum, under den närmaste tiden. Skolöverstyrelsen begärde för 1956 en höjning av kvoten för skolbyggen med 234 milj. kronor. Den 9 december i fjol fastställde regeringen en budget för tillståndsgivning för byggen 1956. Enligt denna kommer en ökning av endast 5 miljoner — mot begärda 234 — på det allmänna skolväsendet. Detta innebär alltså praktiskt taget oförändrad kvot för skolbyggen under 1956. Skolmyndigheternas på expertundersökningar byggda krav har helt åsidosatts. De som får sitta emellan är barnen och

lärarna — fortsatt och ökat elände med klasser inhysta i olämpliga tillfälliga lokaler, dubbleringar etc.

I detta sammanhang kan ett par ord ägnas särskilt frågan om gymnastiksal. Vid en uppvaktning hos regeringen, i november 1955, av representanter för målsmännens, lärarnas och läkarnas stora organisationer, påpekades det att av landets redovisade 6.521 folkskolor inte mindre än 4.882 saknar gymnastiksal. I dessa skolor saknar 12.616 klasser av 20.105 alla möjligheter till systematiskt bedrivna, ordnade kroppsövningar. Av omkring 600.000 barn i folkskolan kommer cirka 60 procent aldrig i åtnjutande av regelbunden gymnastikundervisning.

En utbyggnad av skollokalerna aktualiseras ytterligare genom de stora årskullarna. Från 1920 stupade födelsekurvan neråt till bottenläget 1933 med en födelseåtgång på 85.000 barn. Från 1935 ökade årskullarna, men ännu 1941 års kull omfattade endast 99.000 barn. Därefter kom ökningen: 1944 föddes 35 procent fler barn än tre år tidigare och 1945 nåddes kulmen med 135.000 levande födda. Därefter sjönk födelsetalet igen för att 1954 vara 105.000.

Antalet barn i åldern 7—14 år, kulminerar i år, 1956, men kommer ännu 1961 att vara omkring 30.000 högre än 1951. För åldersgruppen 14—18 år infaller maximum 1961 med en ökning på 135.000 ungdomar jämfört med 1955. Ännu 1965 kommer antalet ungdomar i dessa åldrar att vara betydligt högre än för närvarande.

Hur står då den svenska skolan rustad att ta emot dessa ungdomar? Planeringskommittén konstaterar att år 1954 avvisades 12.500 sökande till realskolor, 1955 cirka 17.000 och i år räknar man med att denna siffra ytterligare skall öka för att 1957 vara över 22.000 avvisade! »Det nuvarande undervisningsväsendet», säger kommittén, »är sålunda klart underdimensionerat för att kunna möta de krav som de stora ungdomsskullarna från 1940-talets första år ställer.»

Genom att fördröja genomförandet av riksdagsbeslutet av år 1950 om en enhetsskolareform har man alltså försatt den svenska skolan i ett allvarligt krisläge. Planeringskommittén skriver:

»Det skulle vara en allvarlig orättvisa mot barnen i de stora årskullarna från 1940-talet, om de skulle komma i en sämre belägenhet i utbildningshänseende än 1930-talets barn. Det skulle också enligt kommitténs mening te sig ytterst anmärkningsvärt om ungdomens utbildningsmöjligheter skulle försämrats åren närmast före införandet av den obligatoriska nioåriga enhetsskola, på vilken skolplaneringen i överensstämmelse med 1950 års riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling nu är inriktad. Tiotusen-

tals barn riskerar nu att gå miste om möjligheten att erhålla en skolutbildning som går utöver 7-årig folkskola. Ett mycket stort antal ungdomar står bl. a. till följd av härav inför hotet att utestängas från den kvalificerande utbildning som gymnasiet skänker.»

Planeringskommittén understryker i fortsättningen att denna utveckling inte bara innebär en orättvisa mot enskilda människor utan att allvarliga vådor kommer att följa för hela samhällsutvecklingen, genom att efterfrågan på teoretiskt skolad arbetskraft icke kommer att kunna tillgodoses på grund av den dåliga skolutbildningen. Den kräver »skärpt uppmärksamhet på och prioritet åt de krav som skolväsendet under åtskilliga år framåt måste ställa och gör det i medvetandet om att vad som nu göres eller underlåtes kommer att såväl beträffande enskilda människors öden som hela samhällsutvecklingen ha verkningar som sträcker sig långt framåt i tiden.»

Beträffande lärarbristen är det uppenbart ett stort problem. Bl. a. på grund av att rekryteringen till universitet och högskolor skett från ett alltför smalt samhällsskikt, står vi nu inför en situation där bristen på akademiskt utbildad arbetskraft hotar att allvarligt hämma utvecklingen. Energiska åtgärder måste vidtas för att övervinna denna brist. Man har svårt att tro att allt görs som är möjligt att göra, när man vet t. ex. att hundratals studenter som önskar studera de naturvetenskapliga ämnena — just det område där lärarbristen är särskilt markant — avvisas från våra universitet på grund av brist på lokaler, utrustning och lärare. Vid Lunds universitet avvisades 1955 ett 25-tal studenter från kurser i zoologi och 60 i geografi — av 122 anmälda till naturgeografi mottogs 60. I Uppsala mottogs 68 av 125 anmälda i geografi, 37 av 51 i zoologi o. s. v. I Stock-

(Forts. å sid. 20)

Ett oföglömligt inslag i förbundsmötet var Lisbeth Rubins tolkning av Gunhild Tegens dikt »Kvinnokör 1956». På bilden ser vi Gunhild Tegen flankerad av förbundsordföranden Andrea Andreen och Lisbeth Rubinstein.

Valborg Svensson. Hon betonade att förbundet sedan föregående förbundsmöte, som ägde rum i september 1953, marscherat framåt, ökat sitt medlemstal med c:a 1.000 och tidningen Vi Kvinnors upplaga med över 3.000 ex. I den nu pågående jubileumskampanjen har hittills 10 nya avdelningar bildats. Det mest glädjande är, sade hon, att jämsides med denna organisatoriska förstärkning av förbundet blir avdelningarnas verksamhet alltmera utåtriktad, man får kontakter med andra organisationer och enskilda till fromma för gemensamma intressen. Det stora intresse SKV-avdelningarna i flera år ägnat frågan om kampen mot serieeländet och den underhålliga barn- och ungdomsfilmens bär frukt. Runtom i landet skapas barnfilmklubbar för att i någon mån tillgodose behovet av bättre film speciellt för barnen. Här har våra avdelnin-

ETT FÖRBUNDSMÖTE I FRAMGÅNGENS TECKEN

Den 28—29 januari genomförde Svenska Kvinnors Vänsterförbund sitt förbundsmöte i Medborgarhuset i Stockholm. I den festligt prydda lokalen samlades på lördagsmorgonen 139 valda ombud, representerande 103 lokalavdelningar, förbundsstyrelsens medlemmar, utländska gäster samt drygt ett 100-tal åhörare, därav flera från långt avlägsna distrikt.

Det rädde en festlig stämning när förbundets ordförande, dr **Andrea Andreen**, hälsade de församlade välkomna och uttryckte sin glädje över att samtliga systerorganisationer i Norden sändt representanter till förbundsmötet. Från den norska KDV-sektionen deltog dess ordförande, fru **Birgit Schiøtz** och dess sekreterare fru **Siri Sverdrup Lunden**, från Danmark hade fru **Karen Helmstedt**, medlem av Danmarks Demokratiska Kvindeforbunds landsstyrelse kommit och från Finland sekreteraren i Finlands Demokratiska Kvinnoförbund, fru **Aili Backlund**. I varma ordalag erinrade Andrea Andreen om de två stora jubileer som förbundet just firar: SKV:s 25-årsdag och 10-årsminnet av KDV:s bildande. Hon erinrade om KDV:s betydelse och dess insatser för att svetsa kvinnorna i hela världen samman till försvar för freden, för kvinnornas och barnens rättigheter. Vårt förbund, som i maj kan fira 10-årsdagen av sin anslutning till KDV besjålas av densamma strävan, i förvisningen om att det som enar kvinnorna är långt starkare och betydelsefullare än allt som skiljer.

På förslag av Andrea Andreen beslutade förbundsmötet sända en telegrafisk hälsning till förbundets för-

sta hedersmedlem, **Kerstin Hesselgren**, som på grund av sin vacklande hälsa icke kunnat komma till förbundsmötet.

Förmiddagens förhandlingar ägnades åt den föreliggande verksamhetsberättelsen som kommenterades av

gar ett gott samarbete med ABF och en rad andra organisationer. På de lokala platserna har många goda aktioner genomförts av våra avdelningar i frågor som ligger kvinnorna om hjärtat, ofta i samarbete med andra organisationer.

En del av den stora västsvenska delegationen vid förbundsmötet.

På eftermiddagen genomfördes en konferens med speciellt inbjudna kring frågan om samhällets stöd till barnfamiljerna. Referat av inledningarna, som hölls av dr **Andrea Andreen** och fil. lic. **Brita Akerman Johansson**, återges på annan plats i detta nummer, liksom också utdrag ur debattinläggen. Bland dem som var närvarande vid denna konferens märktes dr **Ada Nilsson**, en av vårt förbunds grundare och hedersmedlem i SKV. Hon blev föremål för livliga hyllningar och på förbundsmötets vägnar överräckte **Andrea Andreen** en liten minnesgåva till henne, varvid hon bl. a. yttrade:

»**Ada Nilsson** var en av dem som bildade Frisinnade Kvinnors förening 1914, den förening från vilken vi härstammar och hon var med och stred oförtröttligt under de första 25 åren av vår historia. Hon är verkligen en symbol för vår vilja och våra strävanden. Den lilla gåva jag här på förbundsmötets vägnar överlämnar till **Ada Nilsson** är symbolisk för hennes arbete och för oss: en liten smal guldring. Den är smal därför att den krets av systrar jorden runt som den symboliserar **ännu inte** är så bred som den borde vara, men den symboliserar ändå enheten och äktheten i denna förening av systrar jorden runt i kamp för kvinnornas rättigheter, för barnens hälsa och för freden.»

Konferensen utmynnade i ett förslag till uttalande, avsett att tillställas statsministern. Uttalandet, som antogs enhälligt, återges på annan plats i detta nummer.

När söndagseftermiddagens för-

handlingar skulle inledas fick förbundsmötet ännu ett kärt besök: **Gerda Linderot**, som sedan tre månader varit allvarligt sjuk, kom för att under några timmar närvara vid förbundsmötet. Hon mottogs med varma hyllningar och förbundsordföranden gav i några enkla varmhjärtade ord uttryck för allas glädje över återseendet och erinrade om **Gerda Linderots** mångåriga trägna arbete för förbundet och den betydelse hon haft och har för vårt arbete.

Så fortsatte förhandlingarna med diskussion kring verksamhetsberättelsen och familjebeträskandet. En rad uppmärksammade inlägg hölls om enhetsskolan, om sambeskattningen, de allmänna barnbidragen, den halvöppna barnvården, olika lokala problem och naturligtvis om distriktens och avdelningarnas verksamhet och de erfarenheter som vunnits i arbetet sedan föregående förbundsmöte. En del av inläggen publiceras i något förkortad form i detta och nästföljande nummer av vår tidning.

Även en del av eftermiddagen ägnades åt diskussion, därefter godkändes verksamhets- och revisionsberättelserna och val förrättades. Under varma hyllningar omvaldes dr **Andrea Andreen** till förbundets ordförande, varpå övrig styrelse och revisorer valdes. Från redaktionskommittén förelades förslag till uttalanden, riktade till regeringen: dels ett uttalande i frågan om planerna på atomvapen i den svenska försvarsmakten, dels ett om enhetsskolan. Uttalandena återges på annan plats i detta nummer. Vidare beslutades att hos häradsbörding **Ivar Öhman**

*Här ger de församlade sitt oförbehållsamma erkännande åt den utredning **Brita Akerman** verkställt om barnfamiljernas läge.*

hemställa om att den utredning om samvetsbetänkligheter mot civilförsvaret som han på regeringens uppdrag genomfört i förligaste mån måtte påskyndas. En protest mot Riksteaterns planer på att framföra Ibsens »Ett dockhem» med en slutversion som den store dramatikern mot sin vilja tvingades ge stycket för att få det uppfört i Tyskland antogs också enhälligt.

Ett särskilt festligt och åtminstone för förbundsstyrelsen överraskande inslag kom då **Rodny Öhman** på förbundsmedlemmarnas vägnar överlämnade en jubileumsgåva på 2.178 kronor till förbundsordföranden. — Det är femtioöringar, sade hon, som vi samlat ihop för att förbundet skall få en riktigt fin, modern duplikator. Ännu har inte alla medlemmar hunnit bidra — men vi vet att de kommer. Samtidigt passade hon på att gratulera V:a Sveriges distrikt till det strålande resultatet i förbundets vårkampanj 1955, där västsvenskor gick ut som etta. Under de församlades livliga applåder överlämnade hon vandringsfanan, som stockholmarna vid föregående förbundsmöte skänkte förbundet och som de själva erövrade i kampanjen för Vi Kvinnor vintern 1953—54, till ordföranden i V:a Sveriges distrikt, **Hanna Carlsson**. Varpå stockholmsskor och västsvenskor lovade varandra att återerövra respektive behålla den

(Forts. å sid. 20)

BRITA ÅKERMAN i talarstolen.

Vid den konferens om samhället och barnfamiljerna som SKV anordnade i samband med sitt förbundsmöte gav fil. lic. Brita Åkerman Johansson en mycket värdefull översikt över den utredning hon på uppdrag av statsrådet Ulla Lindström och i samarbete med ett par experter verkställt över barnfamiljernas läge. Det är givetvis omöjligt att i en artikel återge hela hennes intressanta redogörelse över de resultat utredningen kommit till, vi får nöja oss med att här i ett ytterst sammanträngt referat ge några av de viktigaste punkterna i hennes tal.

*

Endast 40 procent av alla vuxna i vårt land har minderåriga barn att försörja. Om man kallar det **stor försörjningsbörda** när makar har minst tre barn eller ensamstående minst två barn, så är det bara 8 procent av alla vuxna som har stor försörjningsbörda. Men denna lilla grupp på 8 procent av den vuxna befolkningen försörjer 38 procent av alla landets barn under 16 år. En mycket avsevärd del av den totala barnförsörjningsbördan bärs således av en ringa del av den arbetsföra befolkningen.

Vad kostar så ett barn? Med ledning av socialstyrelsens levnadskostnadsundersökningar har utredningen gjort vissa beräkningar över vad barn i olika åldrar kostar. Det kan

naturligtvis bara röra sig om ett genomsnitt — de personliga förhållandena är ju så olika..

Man har kommit fram till att i en tvåbarnsfamilj kostar ett barn i förskoleåldern 260 kr i månaden och i skolåldern 320 kronor. Då har man räknat med bostadskostnaden, mat, kläder och dylikt och husmoderns arbetskraft — när barnen är små måste hon ofta avstå från inkomstbringande förvärvsarbete och hon är hårt engagerad dygnet om för deras tillsyn. Räknar man med ett genomsnitt för alla barn — alltså både de i förskoleåldern och skolåldern — får man en barnkostnad på 290 kr per månad.

Större familjer tvingas knappa in en hel del på utgifter, så där blir den kontanta kostnaden för barnen mindre. Men man ska inte tro att de kostnader man har för vart och ett barn kan pressas ner så förfärligt mycket när familjen växer. Deras klädkonto kan förbilligas genom att de får arva av äldre syskon, genom att mamman får kläder av andra som hon syr om o. s. v. Men varje barn äter sina smörgåsar, dricker sin mjölk, sliter sina strumpor och skosulor, behöver sin bädd, drar ner tvätt och måste förses med en hel del grejor, särskilt när det blir äldre.

Trebarnsfamiljen skulle behöva dubbelt så stor inkomst som två barnlösa makar

Utredningen har gjort en beräkning över hur stor konsumtion varje familjemedlem får tillåta sig i skilda familjetyper med samma inkomstläge. Man har då utgått ifrån att ett barns förbrukning genomsnittligt är

DET ÄR DYRT ATT HA BARN —

men barnen är vårt folks framtid

Därför måste samhällets stöd till barnfamiljerna betydligt ökas.

drygt hälften av en vuxens eller 60 procent. Två makar utan barn och med en inkomst på 10.000 kr får sedan skatten betalts 4.200 kr var att förbruka för konsumtion. En familj i samma inkomstläge och med ett barn får per konsumtionsenhet 3.400 kr., har familjen tre barn blir det 2.600 kr per konsumtionsenhet o. s. v. Här är självfallet de allmänna barnbidragen o. dyl. medräknade. För att en familj med tre barn skall komma upp i samma standard som ett barnlöst par som har 10.000 kr i inkomst skulle trebarnsfamiljen behöva ha nästan 20.000 kr.

Det tillskott samhället för närvarande ger till barnfamiljerna betyder inte särskilt mycket. Är det rimligt att vi får en större utjämning? På den frågan svarar utredningen tveklöst ja.

Barnfamiljernas skattebörda är stor

Hur kan man då bättre tillgodose barnfamiljerna?

Det finns många olika möjligheter. Man kan konstruera om skattesystemet så att det tas hänsyn till försörjningsbördan för barn.

Man kan öka de kontanta bidragen, i första hand de allmänna barnbidragen men också vissa bidrag som utgår för speciella ändamål och i speciella situationer. Och man kan slutligen bygga ut de samhällsinstitutioner som betjänar barnfamiljerna eller sätta in familjevänliga åtgärder i samband med produktion och allmän samhällsplanering.

I fråga om **beskattningen** framhåller utredningen att den i sin nuvarande utformning inte fördelar skattebördan efter »bärkraft». En man som gifter sig får lägre skatt med hänsyn till att han ska försörja hustrun. Men hur många barn han och hon sedan än får så är skatten lika stor. När barnbidragen kom till avskaffades barnavdragen på skatt och vid den tidpunkten betalade den

stora massan av familjer ingen eller mycket liten skatt. Nu när inkomsterna stigit betalar barnfamiljerna mycket stora belopp i skatt. Räkna man samman det som trebarnsfamiljerna betalade i skatt 1948 finner man att de fick tillbaka nästan lika mycket i barnbidrag. Men nu betalar de bortåt 50 procent mer i skatt än de mottar i barnbidrag.

Barnbidragen måste höjas

Den mest näraliggande åtgärden för att åstadkomma en ökad utjämning av barnkostnaderna är en höjning av barnbidragen, fastslår utredningen. Om de skulle höjas så att penningvärdeförsämringen sedan 1947 kompenseras innebär det att de måste ökas från 290 kronor till 400 kronor. Men om de skulle få samma utjämnande effekt som ursprungligen, d. v. s. utgöra samma andel av de faktiska barnkostnaderna, så måste de höjas till 480 kronor.

Man kunde också tänka sig att höja barnbidragen först från och med andra eller tredje barnet. I så fall måste de »ofullständiga familjerna» med ett barn (i huvudsak ensamstående mödrar med barn) räknas som tvåbarnsfamiljer.

Flera daghem och lekskolor, rymligare bostäder åt barnfamiljerna

Andra frågor som utredningen går in på och där vidgade insatser från samhällets sida förordas är daghemmen och lekskolorna. Inte mindre än 22.000 står i kö för platser vid dessa institutioner. Vidare går man in på frågan om upplysning och rådgivning till föräldrarna, hur den yttre miljön för barnen behöver förbättras, studiehjälpen till ungdomen, som är alltför liten, arbetskrafts- och sysselsättningsproblem som är specifika för barnfamiljerna. Ett annat område som ingående behandlas är de statliga stödåtgärderna för sommarkolonier, feriehem, husmorssemester, ferieresor för barn och mödrar etc. Vidare hemhjälpen och hemarbetets rationalisering samt samhälls- och bostadsplanering med hänsyn tagen till barnen. När det gäller bostädernas utrymme förordas åtgärder för att öka familjebostadens storlek till tre eller fyra rum. Bostadsvaneundersökningar tyder nämligen på att man först när familjerna får mer än 2 rum kan räkna med att barnens behov av utrymme blir tillgodosedda.

Ensamstående mödrarnas läge skall undersökas

Frågan om deltidsarbete för mödrar har utbrutits och en särskild utredning göres på den punkten. I fråga om de ensamstående mödrarnas problem pågår som bäst på familjeutredningens initiativ en större intervjuundersökning av deras förhållanden.

Fredens mosaik

Av Erik Knudsen

Fred — det är ändlösa förhandlingar, babyloniska diskussioner i generalförsamlingar, utskott och kommittéer. Det är samtal man och man emellan, på arbetsplatser och i FN:s rosengårdar och Turtle Bay.

Fred — det är bibliotek på Guldkusten, en surrande filmapparat i en by på Nya Guinea. Fred — det är atomenergi för konstruktiva mål, det är den gamla debatten om de mänskliga rättigheterna, det är återuppbyggelsen av Santa Sofia-kyrkan i Makedonien, det är läseböcker åt Liberias småskoleklasser. Fred — det är flodreglering och färgkriter, resor rakt igenom järn- och bamburidåer, handelns brygga och sportens fält.

Det är kvinnokongresser och tekniska hjälpprogram, skolor i Hellas och fiskarbyar i Indien.

Fred är ett muntert midsommarbål av gamla plakater: »Tillträde förbjudet för kineser och hundar.»

Fred — det är bröd åt svältande miljoner.

Fred — det är en olivlund i förtvivlans öken.

Planterad av människohänder, växer den av vår tro.

Fred är tålmod och god vilja trots dumhetens giftiga myter och hatets avsikter.

Fred är vår bön — och en bön till oss:

Låt inte tvivlet förlama dina händer!

Var med — var med och plantera

fler blommor, flera träd i förtvivlans öken!

Du ser det är möjligt:

Tusen är i gång —

på Guldkusten, Nya Guinea,

i Moskva, New York, Köpenhamn.

Ingen är överflödig, ingen står utanför.

Där du är verksam kan freden vinnas!

(Övers. från danskan av Gunbild Tegen)

NOVELLEN

Henriette skulle upp klockan sex, men det var nästan omöjligt att få henne vaken. I flera timmar hade hon legat vaken av nervositet, och nu var hon så sömnig att hon var halvt medvetslös. Hennes far som var på väg till arbetet mumlade, medan han drog fram cykeln ur ladån: »Förbannat också, hon klarar det aldrig». Östanvinden piskade regnet från de svartblå molnen i häftiga vindstötter. Henriette kikade ut genom fönstret mot bykyrkan tretio meter längre ner i gatan, men i regntjockan kunde hon knappast skymta urskivan på tornet.

Hennes mor skyndade på henne och grälade över vindstötarna som slog ner i skorstenen och hotade att kväva elden i vinrankorna. Medan barnet åt, långsamt och utan aptit, slog hennes tre små bröder en ring omkring henne i respektfull tystnad. När hon var färdig och klockan slog halv gav modern henne det fina rutiga söndagsförklädet med puffärmarna. Det var en stor dag som nu började, den allvarligaste dag hon någonsin upplevat, och hon kände sig beklämd om hjärtat när hon knäppte förklädet.

Modern öppnade dörren och stod ett ögonblick tyst och betraktade ovädrat med händerna i sidorna, medan stormen slet i hennes kjolar. Katten kom springande och skakade tassarna över tröskeln, den ena efter den andra. Från den otäta takrännan droppade stora droppar ned på förstustenen, i den branta gatan svällde vattnet i rännstenarna med ett dött brus som om våren när snön smälter och från muren kring den terassformade trädgården på andra sidan ljud ett klart porlande från avloppshälen. I slottsparken ovanför byn hörde man granarna sucka. När barnet såg att köksgolvets stenplattor var alldeles våta var hon säker på att regnet skulle vara i timtal, ja kanske i dagar.

Modern suckade, gick fram till det stora skåpet som fylde hela den vägg av köket som vette ut mot ladån, öppnade det långsamt och tog fram en lång gulnad pappersrulle. Hon vecklade försiktigt upp den och tog fram ett omåttligt långt paraply med inlagd pärlemor på skaftet. Det var en bröllopsgåva av fröknarna Mignot, som hon hade sytt för som ung flicka.

— Du kan ta med dig det här, sa hon till Henriette och samlade upp naftalinkulorna från golvet, men du måste vara rädd om det och hålla det rätt upp mot vinden så det inte vränger sig. Och glöm det för all del inte.

Henriette begav sig på väg. Hon hade en timmes promenad in till staden. I vänstra handen kramade

hon paraplyet som var stort som ett tält. Hon höll det rätt upp mot den regnskur som trummade mot tyget medan hon i högra handen, försiktigt för att inte spilla, balanserade den korg med lock över som innehöll hennes middagsmat: Ett stycke bröd, en kastrull med vita bönor och en liten flaska tunt, surt vin.

Henriette älskade att gå med ansiktet mot vinden, mot de piskande skurarna som kom från det fjärran väldiga havet. Varken hennes far eller mor eller någon människa i världen hade en aning om det. Det var en djup hemlighet. Hon älskade att möta motstånd och

nor i ett halvmörkt vindsrum som luktade mögel. Hon var mycket försiktig med paraplyet och passade på att blåsten inte vrängde det i den gamla stadens smala gränder. Hon kände sig fortfarande mycket tillfreds, därför att det regnade kraftigt och för att det lyckats bra för henne. Eftermiddagen gick snabbt, från den ena censorn till den andra. Att hon klarat sig överraskade henne inte, men hon blev yr av lycka när hon fick veta att hon blivit nummer ett. Det var det mål hon nu i över två år arbetat fram emot med all sin viljestyrka, därför att det var betingelsen för att hennes föräldrar skulle fortsätta

Paraplyet

Av

Georges Cogniot

svårigheter, att våga något, men hon avslöjade det aldrig. Det var en tillfredsställelse för det lydisa barnet, en flykt från de tyngande plikterna i det fattiga hemmet med de många små syskonen. Hennes tunga huvud kändes redan lättare och hennes rädsla försvann medan hon stretade sig framåt. Hon gick raskt och kände sig lycklig vid ljudet av de stora påsar, fyllda med vatten, som utgöt sitt innehåll över hennes baldakin, lycklig över att märka vinden, som försökte slå omkull henne, och vattnet som smetade fast kjolen mot hennes lår, lycklig över att vara ensam i detta livtag med naturen.

Hon hade allaredan nått fram till staden när en vagn full av småflikor från landet körde ifatt henne. De mest välsituerade ledsagades av sina mödrar. Hon måste upp i vagnen, hon måste tacka, hon måste underhålla sig med de andra. Det var långtråkigt. Skolförestånderskan var inte med. Hon hade rest in till staden kvällen förut.

Men så snart hon satt i examenslokalen — en stor ljus sal som hon fann mycket tilltalande — kände hon sig åter i sitt ässe. Högläsningen var inte svår och grammatik och textförklaring visste hon med sig själv att hon minsann kunde klara. Hon var lite ängslig för fallgropar, men lärarinnan var hygglig och hjälpte barnen med ett par upplysande ord på tavlan när uppgiften föreföll henne oklar.

Vid middagstiden regnade det fortfarande. Henriette gick hem till några vänner för att äta sina bö-

och arbeta för henne och bringa ännu flera offer så att hon kunde få fortsätta att läsa. Nu kunde hon bli lärarinna. Hon skulle kunna läsa böcker hela livet. Hon kunde studera allt som hon fick lust till. Måhända skulle hon en gång få komma ut och resa, under sommarferierna, kanske flera gånger. Och hennes föräldrar kunde komma och bo hos henne och hon kunde göra det lite trevligt för dem på gamla dagar.

Sjungande av glädje sprang hon hemåt mot byn. När hon nådde ut

Från våra avdelningar

Bland ombuden vid vårt förbunds-möte befann sig två trofasta medarbetare från Kiruna, där vi har vår nordligaste avdelning. De två — ni ser dem på omslagsbilden till detta nummer — var fruarna *Mia Nyström* och *Emilia Holma*. Visserligen var det påfallande mycket unga kvinnor som deltog i vårt förbunds-möte och de två från Kiruna var nog de äldsta deltagarna, men de försvarar gott sin plats på förstasidan, för de är ett föredöme för oss alla i uthållighet och plikttrohet och så är de så glada och vänliga att vi alla var lyckliga över att ha dem ibland oss.

Mia Nyström är kassör i Kiruna-avdelningen och i sitt tal på förbundsmötet gav hon glimtar från avdelningens arbete. Kirunaavdelningen startade 1948 med 30 medlemmar. I dag har den över 200 medlemmar, trots att en del för ett par månader sedan gjorde sig »oavhängiga» och bildade egen avdelning i

Vittangi, där de hör hemma. En stor del av förtjänsten för att den nya avdelningen kom till stånd har för övrigt Mia Nyström och Emilia Holma, som enträget »bearbetat» Vittangi med Vi kvinnor och annat material för att bereda marken för en SKV-avdelning.

Säkert har vi alla en del att lära av erfarenheterna från Kiruna och det är därför vi på denna spalt återger en del av Mia Nyströms tal på förbundsmötet. Till allvarlig begrundan för dem som brottas med problemen: Hur få alla medlemmar aktiva? Hur få pengar i kassan?

»Eftersom jag är kassör i vår avdelning och har varit det i många år faller det sig naturligt att jag talar om vår ekonomi och hur den liksom blir grunden för vår verksamhet.

Vi hade en SKV-fest i februari i fjol och en i november. Tillsammans gav de ett tillskott till kassan på nära 2.000 kronor. Arbetet underlättas mycket om det finns pengar i kassan. Men festerna har betytt

busken blommade och på den andra sidan av dörren bredde vinrankorna ut sina skinande våta blad.

Henriette gick in, Hennes mor var inte i köket, hon kunde höra henne ovanpå. Nu böjde hon sig ut över trappan. Hennes uttryck var spörjande, oroligt och hon sade med ängslig röst:

— Nå, äntligen kommer du.

— Ja, mamma.

Modern kom springande ner för trappan och, utan att se att den lilla flickan med sitt glädjestrålade ansikte gjorde en rörelse som för att omfamna henne, tittade hon sig oroligt omkring, från stolarna till diskbänken, från diskbänken till alla kökets vrår.

— Du gode Gud, var har du gjort av det?

Då förstod den lilla flickan att modern var ängslig, inte för hennes examen men för sitt dyrbara paraply. Åh, var hade hon glömt det? I skolan förstas, inne i staden. Föräbräelserna haglade ner över henne och ryckte henne ut ur hennes strålade drömvärld, in i det tryckande trista livet. Utan ett ord flydde hon ut i ladan, ända in i den mörkaste vrån, där det låg ett fång hö till kaninerna. Där kastade hon sig ner, begrov sitt ansikte i höet och grät som om hennes hjärta skulle brista.

ännu mycket mera för oss. I samband med dem har vi lyckats aktivisera medlemmarna nästan hundra procentigt. Vi har nämligen lärt av erfarenheterna.

Under de första åren tog vi bra betalt för kaffet på våra möten. Skulle det göras en insamling började vi »tigga» på mötena, startade lotterier på mötena o. s. v. Medlemmarna visste att de vid så gott som varje möte måste ut med pengar. Det där var inte bra, varken för deltagarfrekvensen vid mötena eller när det gällde att värva nya medlemmar.

VI MÅSTE HITTA PÅ

något nytt. Bland våra medlemmar finns just inte många förvärvsarbetande, flertalet är husmödrar utan egen inkomst. De är medvetna om vår förenings betydelse och villiga att göra en insats. Det var alltså *styrelsens* sak att finna former för att utnyttja den stora fond av god vilja som finns hos våra medlemmar. Det var då vi första gången beslutade att vi skulle ordna en fest. Lokalen som stod till vårt förfogande var inte stor. För att festen, även med relativt litet deltagarantal, skulle ge en behållning för kassan kom vi överens om att ordna en tombola.

Vi började med symöten, för vi skulle ha en tombola med handarbeten och andra smasaker. Då blev det fart. Det syddes och stickades både av nytt och gammalt. Prydliga och fina samlades handarbetena på hög. Medlemmarna vände sig till handlarna: »Vi arbetar för freden, vi ska ordna en tombola för att få pengar till vårt arbete och nu behöver vi gåvor...» Det slog bra ut, vårt arbete blev känt. De medlemmar som inte hade råd att skänka något till tombolan »tiggde» en sak. Och vår första tombola blev en succes — och sådant eggar.

MEN DET VAR

inte bara tombolan som gav ett bra netto. Vi bakade själva allt bröd till kaffet och försökte på alla sätt genom eget arbete nedbringa kostnaderna. Och vilka tror ni hjälpte till? Det var inte bara de vanliga »festkommittéledamöterna» utan många, många fler. Ja, räknar vi ihop alla som sytt och stickat eller »tiggat» och bakat — ja, så är det nästan hela avdelningen. Alla känner att de kan hjälpa till och det har resulterat i ett ökat intresse för föreningen och dess möten och en varm känsla av samhörighet mellan medlemmarna.

De pengar vi på detta sätt får ihop använder vi för avdelningens arbete. Vi har också gett ekonomiska bidrag till fredskommittén, till föreningen Länkarna, vi hade en egen delegat vid Mödrarnas Världskongress i Lausanne, vi har kunnat ge ett handtag åt en barnrik familj i nödläge, ordnat barnfest, bjudit medlemmarna på kaffe vid mötena och mycket annat. Och allt utan

på öppna landet uppdagade hon att det slutat regna, solen stod stor och röd bak kanalens popplar som nu böjde sina huvuden från väst mot öst. Vinden hade vänt sig, vädret hade klarnat upp. Allting log mot henne från den rentvättade blanka gångstigen och de friska gräsmattorna, från åkrarna med vallmo och blåklint där ovädret inte förmått slå ner de ännu lätta sädesaxen, från telegrafträderna längs järnvägslinjen, där fåglarna muntert kvittrande putsade sin våta fjäderdräkt. Allting log från körsbärsplanteringarna där grenar knäckts under tyngden av de mogna bären och hängde mot jorden som ett löfte om att man kunde gripa lyckan. Och allting log från trädgårdarna där trädgårdsarbetarna allaredan tagit på sig sina ljusa stråhattar och där kvinnorna med de vita hättorna utstötte små skrin när de skakade ärtrevorna innan de började plocka.

På kyrkogårdsmuren lyste tegelstenarna rödare än vanligt och husens blå och gröna fönsterluckor var som nymålade. Barnet skyndade sig upp längs huvudgatan. När hon svängde om ett hörn såg hon på vänster hand framför sig det gamla huset med sina avskalade murar, med sin förfallna hönsgård framför det fallfärdiga stallet, men rosen-

PIONJÄRER

S snart vet inte den uppväxande ungdomen vad ordet pionjärer betyder. Och vad det innebär av risker, kamp, lidanden och förföljelse är också snart fullständigt bortglömt. Annu lever dock några som minns. Men dessa gamla får sällan tillfälle att berätta för de unga, som har brått ut på bio för att se på Kalle Anka eller vilda-västern-slagsmål.

En och annan bland dem som minns är också benädd författare, som kan berätta i större skala och ge sina hägkomster bokens varaktighet. En av dem är Maj Hirdman. Hon har redan ofta skrivit om sina barndoms- och ungdomsminnen som gömmer så mycket av arbetarrörelsens första svåra tid. Nu har hon i en ny bok, **Kamrater utan fana**, gått tillbaka till sina föräldrars och ännu tidigare hägkomster och skildrat bruksarbetarnas liv på 1870-talet, då de begåvade och solidariska arbetarna betraktades som farliga element av bruksherrarna och därför avskedades och offrades åt fattigdom och undergång.

Här skall vi inte referera romanens händelser, om dem bör alla intresserade läsa själva i denna strålande bok, så varm och poetisk på samma gång som realistisk och med en stark inre sanning.

Tag med boken i läsecirklar, läs högt vissa kapitler på SKV:s möten!

extra utgifter för medlemmarna -- och alla har vetat att de hjälpt till.

VI HAR FÖRSÖKT ARBETA

efter principen att man ska ta vara på den goda viljan hos medlemmarna, uppmuntra dem och värdera alla insatser lika, utgående ifrån att var och en efter förmåga gör sitt bästa. Vi behöver duktiga representanter i t. ex. kvinnornas samarbetskommitté, i FN-kommittén, i Målsmannaföreningen o. s. v. Vi behöver kvinnor som kan organisera och leda en aktion, som kan sätta i gång en petitionsrörelse. Och vi behöver dem som skapar trivsel och underhållning på våra möten, dem som säljer vår tidning och värvar prenumeranter, dem som inkasserar medlemsavgiften och dem som med sina händers arbete hjälper upp vår ekonomi så vi kan bedriva en god verksamhet. När det gäller lösnummerförsäljningen av vår tidning sker redovisningen genom avdelningens kassör och det ger en utmärkt kontroll. Då vet vi att vår tidning får det den skall ha.

Och alla insatser blir lika värdefulla när drivkraften hos alla är om tanken om kvinnornas och barnens bästa och viljan att försvara freden.»

Det är som en saga för vuxna människor, bräddad med alla livets mörka och ljusa ingredienser och skriven på ett språk som är klart, ljust och uttrycksfullt. En i våra dagar ovanligt charmfull prosa!

Maj Hirdman: **Kamrater utan fana**. Arbetarkultur. Pris 12:50.

En annan form av pionjärbete är Moily Johnsons **Pansarkryssaren**, som också hämtar motiv från ett järnbruk. Hon kombinerar skickligt och livfullt de enkla bruksarbetarna med de stora finansmän, som äger och spekulerar med bruken och deras avkastning, medan de roar sig på lyxhotell på Bahamaöarna. Författarinnan har använt hela den »nya stilens» arsenal när hon angripit sitt ämne. Modern, komprimerad och fantasifull prosa som gett henne pris i Bonniers Litterära Magasin 1954 där **Pansarkryssaren** publicerades som novell. Nu har den blivit bok hos Rabén och Sjögren/Vi 1955. Pris 7:50.

Gunhild Tegen

ATOMVAPNET

– ETT ANFALLSVAPEN

Bland dem som i årets remissdebatt tog till orda mot planerna på att utrusta den svenska försvarsmakten med atomvapen var Georg Branting. Han höll ett uppmärksammat inlägg där han tillbakavisade högerledaren herr Hjalmarsons krav om att vårt land skall lägga sig till med atomvapen och påvisade att det skulle betyda en fullständig omläggning av landets försvarsplaner. USA, som varit främsta makten ifråga om detta nya vapen, har aldrig betraktat det som ett försvarsvapen, utan uteslutande avsett det för anfall. Därför har USA inrättat baser tusentals mil från hemlandet och från dessa baser tänker man sig att använda vapnet.

Vi återger här några avsnitt ur Georg Brantings tal:

»... Vad är nu meningen, när man här i Sverige reser krav på att vi skall skaffa oss dessa vapen? Är det meningen att vi fullständigt skall lägga om alla våra försvarsplaner och gå in för en alldeles ny tankegång, nämligen att vårt land skulle försvara sig genom angrepp långt borta på främmande territorier? ... Skulle detta däremot **icke** vara meningen, utan man vidhåller att det här bara är fråga om ett nytt, mycket effektivt försvarsvapen, ja, låt oss då, mina damer och herrar, ett ögonblick tänka oss saken konkret. Låt oss t. ex. föreställa oss en situation liknande den vi såg inför oss under kriget, nämligen att fien-

den — i det fallet nazisttrupperna — skulle ha brutit in över Danmark och därifrån erövrat **Skåne** samt att den svenska försvarslinjen etablerat sig någonstans i smålandsskogarna. Hur skulle vi då haft användning för dessa taktiska atomvapen? Skulle vi bombarderat Skåne med atombomber? Eller skulle vi bombarderat utfartshamnarna för de tyska trupperna, nämligen de danska städerna? Eller låt oss tänka oss en annan fiende, österifrån: Skulle vi, om man på det hållet använde sig av finska utfartshamn, kunna tänka oss ett atombombardemang av Finland? Man behöver bara ställa dessa frågor för att se vilka orimliga problem som reser sig om man skulle försöka använda detta s. k. försvarsvapen under våra grundförhållanden.

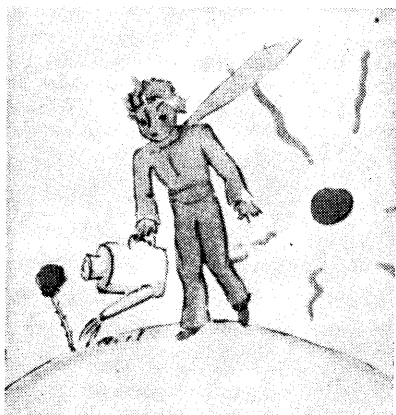
Situationen blir självklart fullständigt annorlunda, ifall hela strategin läggs upp på det amerikanska sättet. Där har man först inrättat baser tusentals mil från hemlandet, och så tänker man sig att använda ifrågavarande vapen därifrån.

Vi hörde i går hans excellens herr statsministern ge en bred skildring av de lysande möjligheter som den nya tekniken erbjuder hela vårt folkhushåll. Vi åhörde denna framställning med stort intresse och kände den positiva fläkt som bar upp anförandet. Men vi måste ju komma ihåg att denna nya teknik också har en fränsida, och det är den fruktansvärda möjligheten av ett atomkrig. Vi får, mina damer och herrar, försöka sätta oss in i det **nya problemet**. Detta är inte om Sverige skall skaffa sig atomvapen eller inte, utan det nya problemet är på vad sätt vi alla skall försöka finna en form för fredlig samlevnad mellan de civiliserade nationerna...»

Den lille prinsen

III.

På femte dagen upptäckte jag tack vare fåret den lille prinsens hemlighet. Han sa helt plötsligt till mig: »Om ett får äter buskar så äter det väl också blommor?» »Ett får äter allt det kommer över.» »Inte blommor, det tror jag inte.» Jag höll just på att skruva loss en bult på min motor som satt mycket hårt. Jag var bekymrad, för mitt motorfel såg allvarligt ut och dricksvattnet höll på att ta slut, så jag svarade inte. Den lille prinsen störde mig igen: »Och du tror att blommor . . .»

»Jag tror ingenting, jag har viktiga saker att tänka på» Men då blev den lille prinsen verkligen förargad. Han skakade på sitt guldlockiga huvud och sa: »Är det inte viktigt om jag känner en enda blomma i världen som finns bara på min planet och som ett får kan äta upp i en munbit utan att veta vad det gör, är det inte viktigt?» Han rodnade och så fortsatte han: »Om någon älskar en blomma som är den enda på miljoner och miljoner stjärnor så räcker det för att han ska vara lycklig, men om fåret äter upp blommorna så känns det för honom som om alla stjärnor skulle slockna med en gång! Och det skulle inte vara viktigt.»

Han kunde inte säga mer. Han började gråta. Jag la ner mina verktyg. Jag struntade i bulten och

törsten och döden. Det fanns på en stjärna, på min planet, jorden, en liten prins som behövde tröst. Jag tog honom i famn och sa till honom: »Det är ingen fara för din älskade blomma. Jag ska rita en munkorg åt ditt får . . .»

*

Jag blev snart bekant med den här blomman. Det hade alltid funnits vanliga enkla blommor på den lille prinsens planet, de tog ingen plats och störde ingen. De visade sig en morgon i gräset och vissnade på kvällen. Men denna hade vuxit upp ur ett frö som kommit någon stans ifrån och den lille prinsen hade noga vakat över detta skott som inte såg ut som de andra. Det kunde vara en ny sorts kalebass-träd. Men den slutade snart att växa och började göra i ordning en blomma. Den lille prinsen såg den enorma knoppen och försod att den skulle bli något underbart. Men blomman blev aldrig färdig med att göra sig vacker inne i sin gröna kammare. Hon valde sina

färger med omsorg. Hon klädde sig långsamt och ordnade sina blomblad det ena efter det andra. Hon ville inte stiga ut skrynklig som en vallmo. Ja, hon var mycket kokett! Hennes toalett tog många dagar. Och så en morgon just i soluppgången visade hon sig. Hon som hade arbetat så systematiskt gåspade litet och sa: »Å, jag har knappt vaknat, ni får ursäkt mig, jag är så rufsig.» Den lille prinsen kunde inte lägga band på sin beundran: »Så vacker du är!» »Ja, inte sant», sa blomman litet lätt, »och jag är född på samma gång som solen». Den lille prinsen förstod nog att hon inte just var anspråkslös men hon var så rörande! »Jag tror att det är frukostdags»,

tillade hon, »skulle du vilja vara så vänlig och tänka på mig.» Och den lille prinsen gick helt förvirrad och sökte reda på en vattenkanna med friskt vatten och serverade blomman.

*

Blomman — det var en ros förstås — plågade honom en smula med sin fåfänga. Hon skröt med sina fyra taggar som kunde hålla tigrar på avstånd. Och hon var så ömtålig. Den lille prinsen måste sätta upp en skärm som skulle skydda henne för drag. Och på kvällen skulle hon täckas med en glasklocka till skydd mot nattkylan. Trots att den lille prinsen älskade blomman gjorde hon honom rätt olycklig och han beslöt att fara sin väg.

*

På morgonen innan han skulle resa gjorde han i ordning på planeten. Han sotade sina två vulkaner i verksamhet. Han hade två verkamma vulkaner. Det var mycket praktiskt när man skulle värma sin frukostmat. Han hade också en slocknad vulkan. Men, som han sa: »Man vet aldrig». Så han sotade den slocknade vulkanen också. Om vulkaner är väl sotade brinner de jämt och ordentligt utan avbrott. Vulkanutbrott är som soteld. Men vi på jorden är förstås alldeles för små för att kunna sota våra vulkaner. Därför har vi sådant bekymmer med dem.

Den lille prinsen ryckte också upp de sista skotten av kalebass-tråd. Han kände sig sorgsen, han trodde att han aldrig skulle komma tillbaka. När han för sista gången vattnade sin blomma hade han lust att gråta. »Adjö», sa han till blomman. Men hon svarade inte. »Adjö», sa han igen. »Jag har varit dum», sa hon till sist, »jag ber dig om förlåtelse». Han stod där helt förvirrad med glasklockan i handen. »Ja, jag älskar dig», sa blomman till honom. »Det var fel av mig att inte låtsa om det. Men du har också varit dum. Försök att vara lycklig. Ta bort klockan. Jag vill inte ha den mer.» »Men blåsten då?» »Jag är inte så ömtålig. Förresten söla inte när du nu har beslutat att fara. Gå din väg!» För hon ville inte att han skulle se henne gråta. Hon var en mycket stolt blomma.

Barnbidragen måste återfå sitt realvärde

I mitten av januari överlämnade SKV till regeringen sitt remissyttrande till 1954 års familjeutrednings betänkande Samhället och barnfamiljerna. Vi återger det väsentliga av yttrandet.

Den viktigaste uppgiften när det gäller samhällets stöd åt barnfamiljerna är, enligt vår mening, att de allmänna barnbidragen höjes samt att skattepolitiken så utformas att hänsyn tas till den skattskyldiges såväl inkomstförhållanden som försörjningsbörda.

När de allmänna barnbidragen infördes avsågs ju främst att man skulle uppnå en viss avvägning i barnfamiljernas ekonomiska status i förhållande till andra familjetyper och enskilda samt att ansvaret för barnen i större utsträckning skulle delas mellan samhället och familjerna.

Med de senaste årens prisstegringar och penningvärdesförsämring har, som utredningen visar, den ursprungliga avsikten med denna stödform ej förverkligats. Detta motiverar, enligt vår mening, att barnbidragen höjes så att det ursprungliga realvärdet återställs och så att barnfamiljerna får del av den allmänna standardhöjningen.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund delar utredningens synpunkter om att flerbarnsfamiljerna främst är i behov av stöd, men hävdar samtidigt att enbarnsfamiljerna inte bör ställas utanför en höjning av barnbidragen. En differentiering som tar sikte på en höjning endast fr. o. m. andra barnet anser vi vara en oriktig och föga rättvis familjepolitik, bl. a. av det enkla skälet att det första barnet i en familj medför stora kostnadsökningar. Härvid måste även beaktas att nära nog hälften av alla barnfamiljer skulle undandras den standardhöjning som en ökning av bidragen skulle medföra. Däremot skulle förbundet med tillfredsställelse hälsa en differentiering, som utöver den generella höjningen kunde ge ett ökat stöd åt större barnfamiljer och ensamstående mödrar.

Förbundet anser dessutom att barnbidragen i likhet med folkpensionerna borde bli indexreglerade samt att åldersgränsen borde höjas till 18 år.

Ett ökat stöd åt de större barnfamiljerna skulle också kunna ges skattevägen, om skattesystemet omarbetades efter de riktlinjer som utredningen anvisar och där hänsyn till försörjningsbördan tas. Vi ger vår fulla anslutning till synpunkten om att förvärvsavdraget för förvärvsarbetande gift kvinna med hemmavarande barn borde höjas från 1.000 till 5.000 kronor. I fråga

om sambeskattningen vill förbundet instämma i utredningens slutsats beträffande nödvändigheten av att revidera de bestämmelser efter vilka äkta makar beskattas.

I detta sammanhang aktualiseras läget för en i många avseenden missgynnad grupp i samhället — de ensamma mödrarna. I de nuvarande beskattningsreglerna för ensamstående med barn stadgas att samma ordsavdrag som för gift man endast kan påräknas om husföreståndarinnan finnes anställd. Vi instämmer i utredningens krav om att endast förekomsten av barn som kräver vård och tillsyn skall vara utslagsgivande.

I fråga om familjebostadsbidragen vill vi kraftigt understryka utredningens krav om att även ensamstående mödrar med ett minderårigt barn skall komma i åtnjutande av de statliga bidragen. Redan 1951 års bostadsutredning ställde detta elementära rättvisekrav, som skyndsamt bör förverkligas.

ÖKAT STATLIGT STÖD ÅT SKOLMÅLTIDSVERKSAMHETEN

Skolmåltidsverksamheten är ett område av familjepolitiken där Svenska Kvinnors Vänsterförbund utvecklat stor aktivitet. Bl. a. har våra lokala organisationer på en rad platser verksamt bidragit till den opinion som kommit till uttryck för vidgad skolmåltidsverksamhet och mot de försök som gjorts på skilda håll för att försämra kosten där skolmåltider varit införda. Utredningens uppgift att inte mindre än 200.000 folkskolebarn alltjämt saknar skolmåltider visar hur angeläget det är att denna reform konsekvent genomföres. Vi tror i likhet med utredningen att vissa kommuners negativa inställning till denna betydelsefulla verksamhet bl. a. måste härledas ur det faktum att statens andel av kostnaderna på detta område minskat från nära hälften till en fjärdedel under tiden 1948—1953. Förbundet anser att de statliga bidragen till skolmåltidsverksamheten bör höjas så att reformen kan genomföras i snabbare takt.

FLERA DAGHEM OCH LEKSKOLOR

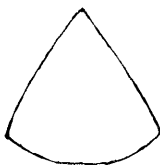
Att stor brist råder i fråga om småbarnsinstitutioner är ett av alla kvinnor välkänt förhållande och be-

Av TYGRESTER och BROKIGT GARN

Mest ser man den väl i Österrike och Schweiz, den lilla alpluvan, ofta skönt broderad. Släktingar har den för övrigt längre österut, i flera av sovjetrepublikerna. Särskilt den lilla »fyrhörniga» tingest som usbekerna bär är berömd, inte minst för de sköna broderierna — ofta är hela »tibetjkan», som ryssarna kallar den, ett enda korsstygnbroderi och med stygn så små att man baxnar.

Men också här hemma börjar alpluvan och tibetjkan dyka upp, antagligen beroende på att folk alltmer börjat resa utomlands på semestrarna och har dem med i packningen hem. Behändiga är de onekligen, de håller frisyren i ordning och värmer skönt över hjässan om de är fodrade med något tätt tyg.

Här har ni en av det glada och klädsamma slaget, avsedd för en flickunge. Bäst blir resultatet om man använder ett fast ylletyg, men har ni exempelvis en bit mörk sammet passar den också utmärkt. Luvan är inte svår att sy, men man måste naturligtvis vara noggrann. Den består av fyra likformiga delar (se det lilla trekantiga tillskärningsmönstret nedan). Varje del är 12 cm. hög och — på bredaste stället — 12 cm. bred). Klipp samtidigt till fodret. De fyra delarna sys samman, och över varje söm syr man en rad kedjestygn i samma färg som tyget. Broderiet kan man sedan arrangera som man finner bäst och sy det i stjälk,- kedje eller plattsöm.

hovet av vidgade åtgärder på detta område har blivit väl belyst i betänkandet. I den dagliga kontakt Svenska Kvinnors Vänsterförbund har med förvärvsarbetande mödrar och husmödrar möter vi alltför ofta problemet: Var göra av barnen den tid vi arbetar? Utredningens konstaterande att mödrar i allmänhet föredrar att få sina barn placerade på daghem då det gäller heldagsvistelse sammanfaller helt med våra erfarenheter bl. a. från lokala undersökningar som gjorts av våra avdelningar.

När det gäller värderingen av förskolan (lekskolan) som institu-

tion delar förbundet helt utredningens synpunkter ifråga om dess pedagogiska insatser. Utredningens siffermaterial om 17.000 avvisade sökande barn visar emellertid de allvarliga bristerna på detta område. Tar man i betraktande att många familjer, medvetna om platsbristen, avstått från att söka ter sig bristen ännu större än vad siffermaterialet utvisar. Värde av dessa förskolor är så stort att det från ansvariga statliga och kommunala instanser borde tas särskilda initiativ för att popularisera dem, så att de för flertalet barn kunde bli en naturlig förberedelse för den skol-

gång som börjar vid sju års ålder. Önskvärt vore att lekskolornas tider kunde anpassas så att de bättre svarade till många husmödrars behov av deltidsarbete.

Ökat statligt stöd är förutsättningen för förverkligandet av ett vitt utgrenat nät av såväl daghem som förskolor.

Ehuru utredningen icke tagit ställning till frågan om de påtagliga kvalitetsförsämringar som jämsides med prisstegringen äger rum, bl. a. när det gäller barnkläder, och då vi anser det vara av stor betydelse för barnfamiljerna tillåter vi oss uttrycka vår förhoppning att åtgärder

Slå vakt om . . .

(Forts. fr. sid. 9)

holm avvisades höstterminen 1955 35 studenter från kurser i matematik, 14 i fysik, 3 i kemi, 4 i botanik, 20 i zoologi, 3 i geografi. För alla fyra högskolorna är siffran för avvisade inom det naturvetenskapliga studieområdet omkring 250 år 1955 (vilket innebär en stegring från omkring 100 år 1953 och 200 år 1954).

Detta är i korthet några av de viktigaste frågorna på skolans område. Enhetsskolan är en statsunderstödd kommunal skola, och det ankommer på kommunerna att ta initiativ till dess påbörjande. Det gäller alltså att väcka opinion i frågan, verkligen göra föräldrarna landet runt medvetna om vikten av att göra något nu. Det gäller att göra

i denna viktiga fråga vidtages snarast möjligt.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund hemställer att statsmakterna skyndsamt vidtar åtgärder för att lösa barnfamiljernas problem i samma positiva anda som präglat familjeutredningens arbete.

Vi hemställer således

att de allmänna barnbidragen höjes så att det ursprungliga realvärdet återställes och så att barnfamiljerna får del av den allmänna standardhöjningen;

att skattesystemet så utformas att hänsyn tas till den skattskyldiges såväl inkomstförhållanden som försörjningsbörda;

att även ensamstående mödrar med ett minderårigt barn får åtnjuta statligt familjebostadsbidrag;

att de statliga bidragen ökas så att alla skolbarn erhåller skolmål-tider och nätet av daghem och förskolor kan utbyggas.

Tidningen VI KVINNOR
i demokratiskt världsförbund

Utgivare: Andrea Andreen

Redaktionskommitté:

Valborg Svensson, Birgit Ehrén

Utkommer med nio nr pr år.

Prenumerationspris per år:

Kr. 4:50

Lösnummer 50 öre (kommissionär antagas).

Postgiro: 513 23. Box 180 73
Stockholm 18

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Förbundsstyrelsens lokaler är
belägna i Kungsgatan 79,
Stockholm. Tel. 53 19 61

Tr.a.b. Plantryck, Sthlm 1956

KDV:s vicepresident talman i franska deputeradekammaren

För första gången i Frankrikes historia har en kvinna tagit plats i deputeradekammarens talmansstol. Det är KDV:s vicepresident och dess tidigare generalsekreterare under nära 10 år, Marie-Claude Vaillant-Couturier, som nu i den nya deputeradekammaren är en av de sex vice talmännen.

föräldraopinionen aktiv på denna punkt. I ett alldeles färskt betänkande från ecklesiastikdepartementet (Realskolan under övergångstiden) sägs det: »Utvecklingen bestäms f. n. i första hand av samhällets förmåga att tillhandahålla lära-re, lokaler... Visserligen är det mycket möjligt, att trycket från föräldraopinionen i längden framtvingar bättre villkor. Men det tar sin tid.»

Låt oss se till att myndigheterna får känna av den opinionen så att tidsfristen för enhetsskolans fullständiga genomförande blir betydligt kortare än den man nu på ansvarigt håll tycks räkna med. På alla orter kan vi ta initiativ — överallt kan vi klargöra situationen för föräldrarna så att de slår vakt om en av barnens grundläggande rättigheter, rätten till en så god utbildning som möjligt. Skolan är en hjärtpunkt i vårt samhällsarbete!

Förbunds-mötet

(Forts. fr. sid. 11)

vackra fanan. Den stora norrbottensdelegationen sade ingenting, men av ansiktena kunde man utläsa att nog får både Stockholm och V:a Sverige ligga i åtskilligt om de skall kunna förhindra att vandringsfanan följer med norrbottensdelegationen hem efter nästa förbundsmöte. Att de mindre distrikten tänker ta upp kampen på allvar med de tre största gav förbundsmötet många vittnesbörd om liksom också de rapporter som under den pågående kampanjen strömmat in. Ty förbundet är på frammarsch och fram till den 8 mars skall alla distrikt ha fyllt planen i jubileumskampanjen, det var det församlade förbundsmötets fasta beslut.

*

På lördagskvällen genomförde Stockholmsdistriktet en utomordentligt lyckad fest i Handelsskolans aula. Sångerskan Molly Asbrink framförde ett betagande folkviseprogram, en liten indiska gav prov på utsökt indisk dans, distriktets amatörgrupp medverkade på ett förtjänstfullt sätt och förbundets tombola, sammanställd av gåvor från hela landet, gick åt som smör och gav förbundskassan ett vackert och välbehövligt tillskott.

Skrivelse till ecklesiastikministern

Enhetsskolan måste snabbt förverkligas!

Svenska Kvinnors Vänsterförbunds förbundsmöte uttalar sitt stöd åt den pågående skolreformen, som med den nio-åriga enhetsskolans införande syftar till att ge alla barn i vårt land, oberoende av föräldrarnas ekonomiska ställning och bostadsort, möjlighet till en god utbildning. Vi instämmer i de principer som ligger till grund för enhetsskoletanken: att barnen jämte konkreta kunskaper skall bibringas ett levande medvetande om sitt samhällsansvar och fostras till samarbete och självständighet. Detta är helt i linje med vårt förbunds strävan att verka för barnens och ungdomens fostran till demokrati och fred.

De svårigheter som tornat upp sig i enhetsskolans väg måste skyndsamt bemästras. Några vägande skäl för att uppskjuta dess utbyggnad i full utsträckning till 1970-talet föreligger enligt vår mening icke. Ett snabbt genomförande av enhetsskolareformen är desto angelägnare som hela vårt undervisningsväsen nu står inför en allvarlig kris. De stora årskullarna från 1940-talet ställs redan nu inför perspektivet av en sämre belägenhet i utbildningshänseende än 1930-talets barn, en orättvisa som inte enbart drabbar den enskilde utan som kommer att ha menliga följder för hela vårt samhälle under lång tid framåt.

Som representanter för en omfattande föräldraopinion kräver vi ett allvarligt beaktande av skolmyndigheternas krav på ökning av skolbyggnadskvoten samt energiska åtgärder för att övervinna lärarbristen. Vi anser att inte något av dessa problem är olösligt i dagens läge. Vi betraktar enhetsskolan som en av de viktigaste reformerna efter det demokratiska genombrottet i vårt land. De resurser som nu måste ställas till förfogande för reformens genomförande i praktiken är en investering av överskådligt värde för varje medborgares och hela vårt folks framtid.